

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

НАСТАЎНІЦКАЯ

Кошт
у розніцу —
45 руб.

Запашэнне да дыскусіі

Педагогічны стэрэатып: сіла ці слабасць?

Падставіць да гэтага роздуму паслужыў фрагмент размовы ў наставніцкай: педагогі гаварылі аб тым, як усё вакол змянялася за апошнія гады, прыводзілі пераканаўчыя доказы, ужывалі дзеясловы "развалілася", "пранала", "трансфармавалася", "пагоршылася" і г.д. Адна ж наставніца з пачуццём гонару і задавальнення гучыла прамовіла: "Усё мяняецца, і толькі школа стаіць і працягвае сваю дзейнасць. Усё, як заўсёды, і добра, што — як заўсёды!"

Нельга не пагадзіцца, што школа — астравок стабільнасці (не памятаю, чые словы): дзеці вучацца, педагогі робяць сваю справу, і нішто, здаецца, не парушае гэты шматгадовы парадокс. Такое пастаянства надае нам адчуванне ўстойлівасці, надзейнасці і, напэўна, бяспекі: няма парушэнняў, змяненняў у гэтай частцы нашага жыцця. Але побач з пачуццём задавальнення з пачуццём стабільнасці закрываецца сумненне, прабывае расчараванне: калі так істотна змяняліся сацыяльна-эканамічныя, палітычныя адносіны, каштоўнасці арыентацыі, жыццёвая філасофія грамадства, ці можа быць вартасцю называць школьнае жыццё, адносіны, парадокс? Калі ўсё гэта не мяняецца, то ці не ўзмацняе такое становішча яшчэ больш канфлікт паміж наставнікамі і вучнямі?

Даволі часта чую фразу: "Школа вучыць аднаму (маеца на ўвазе — дабраму), а жыццё — яно іншае!" Аднойчы пачула на семінары ад адной наставніцы: "Сустрэла свайго былога вучня, я пер ён вучыцца ў ВУЗ. І ён мне прамі: "Не таму вы нас вучылі!" Відаць, такі вынік наставніцы засмудзіў. Гэта рэпліка маладога чалавека, прадчуваю, раздзяліла чытачоў на тых, хто пачне даказваць, што школа змянялася, а значыць наблізілася да жыцця, і на тых, хто будзе адстойваць тэзіс, што не трэба спынацца са змяненнямі. Аргументы і ў таго, і ў другога

боку, пераканана, будучы моцныя.

Мне хочацца задаць тэму разважання такую — педагогічныя стэрэатыпы: іх сіла і слабасць.

Педагогічная дзейнасць мае свае прафесійныя алгарытмы, нормы, правілы, патрабаванні. І гэта, з аднаго боку, забяспечвае паспяховую адаптацыю да прафесіі і развіццё прафесійнай ідэнтычнасці. Але нельга не гаварыць і аб неспрыяльным уплыве іх на асобу наставніка. Усякае нармыванне (а ў школе бясконцыя нормы — ведаў, уменняў і многага іншага) прыводзіць да развіцця рытэжыстнасці мыслення, а затым і паводзінаў.

Штодзённае на працягу многіх год раізіне тыпавыя задачы, перадача гатовых узораў і досведу, рэспрадукцыю ўзровень выканання дзеянняў і аперацый прыводзіць да таго, што наставнікі нярэдка не толькі не садзейнічаюць творчаму развіццю сваіх вучняў, але і самі становяцца неўспрымальнымі да новага, нестандартнага. Тады мы гаворым аб такім псіхалагічным феномене як педагогічныя стэрэатыпы, якія вызначаюцца як устойлівыя вобразы ці ўяўленні аб якой-небудзь з'яве, людзях, падзеях, уласцівых прадстаўнікам той ці іншай сацыяльнай групы. Стэрэатыпы — непазбежная частка нашага жыцця, неабходны і карысны інструмент сацыяльнага пазнання свету. Але яны набываюць разбуральную здольнасць, калі мы не ўлічваем, што сацыяльная сітуацыя мяняецца значна хутчэй, чым сфарміраваныя ёю стэрэатыпы. Разбуральную таму, што, захоўваючыся ў новых умовах, абставінах, пераносімыя ў іншыя жыццёвыя сітуацыі, яны выступаюць у якасці перашкоды новаму, іх захаванне (утрыванне) патрабуе часам праяўлення сілы, жорсткасці.

Сітуацыя з навучаннем пясцігодка. Тое, што албы-ваецца, не ўваходзіла ў задачы рэфармы. Але наставнікі задаюць урок, выстаўляюць (няхай хітрыя) адзнакі, трэніруюць башкоў, як навуцаць сваіх дзяцей, рабіць з імі дамажныя заданні і г.д. і ўсё гэта робіць з добрым намерам — дзеці будуць лепш вучыцца. Што тут адбываецца? Навучанне павінна будавацца з улікам псіхалогіі дзяцей, іх індывідуальнага тэмпу развіцця, але тады трэба інакш вучыцца. Педагогі ж пераносілі ў новыя ўмовы прывычкі ім, здабытыя шматгадовай працай, формы работы і навучання, узмацнялі з бацькамі. Спрацоўвае шмат стэрэатыпаў адразу: "наставнік ведае, што лепш для дзяцей", "нельга без адзнак", "як жа без дамажных заданняў?" Калі вучань — то павінна быць і дамажныя заданні, і г.д. і т.п. Я, як псіхалаг, сутыкаюся з вынікамі палобных адносін: ужо ў другім класе ў дзяцей наступіла стомленасць, яны выкідаюць са сваёй свядомасці сістэмы каштоўнасцей многае, звязанае са школьным жыццём. У васьмоў — панічаны стан: дзеці не хочуць вучыцца, хадзіць у школу, іх інтарэсы ляжыць па-за школай.

Стэрэатып "наставнік заўсёды праў". І колькі негатывных вынікаў для развіцця і самога наставніка, і яго вучняў! Ён перааказвае паводзіны іншых пунктаў гледжання, пазіцыі, спосабаў вырашэння, выхадаў з сітуацыі і г.д. А значыць, няма шматгалосся, няма альтэрнатывы, сітуацыйнага выбару, няма дэбатаў і дыскусій. Наставнік, як і любы чалавек, памыляецца, зрываецца, сумняваецца і г.д. і мае права ў гэтым прызнацца. Давяцце пагодзімся, часта бываюць правы і нашы дзеці. Успомнім, вядомы псіхалаг Ш.А.Аманашвілі экзаменаваў педагога спецыяльна рабіць памылкі, каб вучні знаходзілі іх і перажывалі пачуццё задавальнення, радасці ад знойдзенай памылкі, якую "зрабіў" наставнік. І не лагічна наставніцкі прэстыж ад удачы яго вучняў!

І зноў усплывае ў памяці сітуацыя. Наставніца ў гаварчым абазвала вучня падлетка, і ён, не стрымаўшыся, адказаў грубасцю. Наставніцкаму абурэнню не было мяжы, высокай была і ступень педагогічнай салідарнасці наставнікаў. Калі ж разбор гэтага выпадку паказаў, што наставніца справяла канфілікт, а значыць ёй і рабіць першы крок да яго вырашэння, у якасці псіхалагічнай абароны спрашчаў стэрэатып: "Я буду прасіць прабачэння? Ды я 35 гадоў у школе, і ніколі гэтага не рабіла!" Як бачым, узрост, стаж работы, права старошага выкарыстаць уладу над малодшым не дазволілі наставніцы аб'ектна ацаніць становішча. Але ж стаць не толькі вартасцю. Ікі ў любой іншай сітуацыі, ён мае і свой негатывны бок: з гадамі мы ўсё шчыжэй мяняем свае правілы, установкі, прычыны, хача кожнае новае пакаленне вучыць адрознівацца ад папярэдняга. Гаворка не аб тым, каб навукаючы новае пакаленне, педагогі поўнацэнна перагледзілі свае педагогічныя пазіцыі, патрабаванні, але частку з іх — несумненна. Сённяшняе пакаленне, на маю думку, вельмі адчувальнае да ўсяго, што звязана з паняццем "асоба", з адносінамі да сябе, таму чакае ад педагогаў павагі, разумення, спачування, справядлівасці і г.д. Але калі наставніца захоўвае такі стыль адносін, які яна выказала ў фразе: "Мне ўсё роўна, як яны да мяне адносяцца і чаго хочуць, мне трэба, каб яны ведалі мой прадмет", то такая наставніца асуджана на непавагу, непрыманне, адхіленне.

Часта чую: "Што навука? Важна практыка! Навука нам мала дапамагае!" Такі стэрэатып не дазваляе стаць добрым, творчым педагогам. Наставнік застаецца простым рамеснікам. Можна не звяртацца да літаратуры, перыядычнага друку, можна гаварыць, што курсы мала што даюць. Але ж курсы не даюць, на іх кожны сам бярэ тое, што яму патрэбна, чаго не хапае.

Назваў іншыя стэрэатыпы, не каменціруючы, якія ёсць у школьнай практыцы:

- Рабіце, як я сказала, больш ад вас нічога не патрабуецца!
- Я яго караю (стаўлю двойкі), каб вучыў!
- Бацькі — дрэнныя выхавальні!
- Калі ў цябе былі тройкі, то сённяшняй "4" ("5") — вынік спісвання;
- Якія бацькі — такія і дзеці;
- Я вучыла старошага, значыць і ад малодшага няма чаго чакаць;
- Не разумееш — трэба дома працаваць добра!
- Будзь як усё — і табе, і нам будзе лягчэй! і г.д.

Нельга не звярнуць увагі на абсалютызаваны асэнс (Працяг на 2-й стар.)

28 снежня ў Палацы Рэспублікі адбылося навагодняе святка для дзяцей Беларусі. Тут прысутнічалі дзве тысячы дзяцей. Іх павіншаваў з нагоды года і новага стагоддзя Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БЕЛТА.

Актуальнае інтэрв'ю

Аляксандр КУЦЮЎ:

"У школах павінна быць цёпла"

Часам расійскае тэлебачанне, расказваючы пра школы ў глыбіні, даносіць да нашага глядача жэстывыя кадры: вучні на ўроку цёпла апакрытыя, наставнік закутаны ў адыжыну. У класе, відаць, халадчэ!

Пра якую ж вучобу можа ісці гаворка?

Намеснік міністра адукацыі Аляксандр Куцюў на гэты момант у сваім каментарыі адвочыцца з Расіі адзначае: "Гэта існае існасць, аксіёма — у класе, лабараторыі павінна быць цёпла..."

— Каб пабегчы такога, неабходна, — падкрэсліў у пачатку размовы Аляксандр Іванавіч, — найперш падумаць загалас пра наступствы зямлі. Так, сёння Мінадукацыі пры падрыхтоўцы школ да асенне-зімовага перыяду ў 1999-2000 навуцальнага года кіравалася паставанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь "Аб падрыхтоўцы народнай гаспадаркі Рэспублікі Беларусь да работы ў асенне-зімовы перыяд", прынятай яшчэ ў чэрвені. Органы кіравання адукацыі, навукавыя установы ўспрынялі дакумент як праграму да дзеяння.

Што гэта дае? У выніку прынятых мер патрэбнасць кацельняў устаноў адукацыі ў новым ацяпляльным сезоне ў параўнанні з мінулым зменшылася ў агульным на 32772 т, у мазуце — на 437 т. Выкарыстанне драўніны вырасла на 5700 куб.м, а торфапрадукту — да 27 тысяч тон.

Усё шыр у кацельнях сельскіх школ выкарыстоўваюцца ахалды дрэвапрацоўчай прамысловасці, санітарнай высіккі лесу і г.д.

Напрыклад, у школах Смалявіцкага раёна Мінскай вобласці (загальны ахалды адукацыйна-выхаванскага В.І.Герасічэўска) напашаны вопыт выкарыстання ў кацельнях школ мясцовага швэдага паліва. Аўтаномныя кацельні Клейніцкай, Куркоўскай, Пятровіцкай сярэдніх, Задамыцкай базавых школ у асноўным дзейнічаюць на дравах, а ўвогуле ў раёне заагладзя паўпалілі і аб нарыхтоўцы вугалю. Пры дэфіцыце фінансавых сродкаў на набывіццё паліва тут прынялі ўсе заахалды, каб назапасіць неабходную колькасць яго.

— Калі ўжо зайшла размова пра фінансаванне ацяпляння, то ці ёсць у сувязі з гэтым якія-небудзь складанасці?

— На вылікі жаль, ёсць. Толькі запэўчынасць на пачатку асенне-зімовага перыяду ўстаноў адукацыі мясцовага падпарадкавання, фінансавых за кошт сродкаў мясцовага бюджэту па ацяплівае заахалды, складала 3752 млн.руб., за прыродны газ — 195 млн.руб., за электрычную энергію — 1496 млн.руб., за швэдага паліва — 490 млн.руб.

Пакуль не пазбыліся запэчынасці ўстаноў адукацыі і рэспубліканскага падпарадкавання.

— Ці ўплывае, скажам, на тэмпературу ў класных пакоях перавод калгасамі і саўгасамі кацельняў, заахалдычаны і на школы, з іх балансу на баланс аддзела адукацыі райвыканкамаў?

— Не ўплывае. Спраўды, у параўнанні з мінулым ацяпляльным сезонам іх колькасць павялічылася на 157 адзінак. Недахоп вугалю кампенсуюць дравамі, торфапрадуктам, ахалды санітарнай ачыскі лесу, якія адпускаюцца без папярэдняй аплаты.

— Аляксандр Іванавіч, ці можа ў такім разе ісці размова пра эканамію паліва-энергетычных рэсурсаў?

— Міністэрства адукацыі спрашчалі і ажыццяўляе праграму па энергаэражэнтнасці. Яе меры прыняты ў аснову аналітычных абласных і Мінска праграм.

За тры кварталы сёлетняга года на выкананне энергаэражэнтнасці меры прынятыя за кошт сродкаў мясцовага і рэспубліканскага бюджэту, інавацыйнага фонду канцэрна "Белэнерга" выкарастана 775 млн.руб., пры гэтым сённяшняе паліва-энергетычных рэсурсаў больш чым на 41 млн.руб. Эканамічны эффект ад выкарыстання кацельняў школ ахалды дрэвапрацоўкі, санітарнай ачыскі лясных масіваў — выдаючы. Напрыклад, калі летась гэта дазволіла эканамічна 12,5 млрд.руб. (да дзясяціна), то сёння толькі за пугода — 11,4 млн.руб.

Прадаўца аснашчэнне устаноў адукацыі прыборами ўліку расходавання і аўтаматычнага рэгулявання цеплавай энергіі. На пачаток новага навуцальнага года устаноўлены 666 цеплавых кацельняў, 225 расходамераў гарачай і халоднай вады, 231 рэгулятар цяпла.

Прадаўца заахалды ў кацельнях устаралых катлоў на больш эканамічны — з кафішэнтам карыснага дзеяння 85 — 90 працэнтаў.

Гутарыў
Уладзімір НОВІК.

Асяродак добра і ўтульнасці

Алена Яфімаўна Арол, пераможца конкурсу, заагладзя ісяль-сада № 89 Гродна, стаж кіраўніка — два гады.

— Самае галоўнае — у працы кіраўніка дзіцячага сада павінна абатрацца на людзей, якія вакол яго, шукаць да іх палыходы. Іх дасягненні і поспехі толькі надаюць сілы кіраўніку.

Ірына Юр'еўна Караніна, другое месца, заагладзя дашкольнага іаэтра развіцця дзіцяці № 90 Гродна, стаж кіраўніка — дзесяць гадоў.

— Я бачу кіраўніка XXI стагоддзя як патэнцыяльнага лідэра, творчага, актыўнага прафесіянала, які здольны сабраць вакол сябе калектыв аднадумцаў-прафесіяналаў.

Наталля Васільеўна Новікава, трэцяе месца, заагладзя дзіцячага сада № 30 Мазыра, стаж кіраўніка — сем гадоў.

— Кіраўнік XXI стагоддзя — гэта чалавек са сваёй грамадзянскай пазіцыяй, адданы сваёй справе, які любіць дзяцей і гатовы прысціці ім на дапамогу. Але для таго каб аказаць дзейсную дапамогу дзіцяці, неабходны прафесіяналізм, прычым вельмі высокі.

Вольга Аляксандраўна Ульянава, удзельніца конкурсу, Цэнтр развіцця дзіцяці Баранавічаў, стаж кіраўніка — дзесяць гадоў.

— Асабіста мяне як кіраўніка вельмі радуе павышэнне ў Рэспубліцы Беларусь такіх асноўных дакументаў па дашкольнай адукацыі, як канцэпцыя дашкольнай адукацыі, праграма яе рэалізацыі, дзяржаўны стандарт і нацыянальная дзяржаўная праграма "Палеска".

У кіраўніка дашкольнай устаноў у адпаведнасці з гэтымі дакументамі павялічыліся дзве новыя функцыі. Гэта заахалды асобнасці патрэбнасцей выхаванцаў і іх сям'ю і функцыя ўкаранення новых тэхналогій. Пры падвадзэнні вынікаў конкурсу начальнік упраўлення Міністэрства адукацыі Тамара Мацвееўна Карасцільва сказала:

— Ідучы ў XXI стагоддзе, мы разумеем, што збергалі сістэму дашкольнага выхавання, захавалі ўсё тое лепшае, што зрабілі нашы папярэднікі.

У нашых дзіцячых садах няма рэжыму, няма зон для дзяцей, а ёсць гармонія выхавальніцы і кіраўнікоў, кіраўнікоў і дзяцей. Лічу, што ўсё са мной пагодзіцца.

Асяродак добра і ўтульнасці, дзе ёсць дзеці, радасць, заахалды асобнасці ад жыцця — такі наш дзіцячы сад.

У новым годзе жадаю ўсім удзельнікам конкурсу і тым, хто працуе ва ўсіх дашкольных устаноў, міру, дабрабыту, здароўя і шчасця. А яшчэ — любіць дзяцей і быць любімым.

Мікалай БУДЧАНІН,
фотакарэспандэнт
часопіса "Палеска"
(дашкольнае выхаванне).

У прывітальным слове міністр адукацыі Васіль Іванавіч Стражаў пажадаў удзельнікам конкурсу гарачай барышбы і выказаў надзею, што творчасць спадарніцтва будзе праходзіць і ў XXI стагоддзі.

Праекты ўдзельнікоў былі рознымі. Частка з іх зводзілася да добрага фінансавання, павышэння адукацыйнага ўзроўню і амаладжэння саставу кіраўніцкіх работнікаў, а таксама да фантастыкі — да заробатнай платы ў пяць тысяч долараў у месяц.

Пасля падвадзэння вынікаў конкурсу пераможцы, яго прызёры і ўдзельнікі пагадзіліся адказаць на адно тое ж пытанне карэспандэнта: "Якім вы бачыце кіраўніка ў новым тысячагоддзі ў сувязі з новымі канцэпцыямі ў дашкольнай адукацыі?". Вося як яны адказалі:

— розвиток талантантності у педагога і в учня;
— заохочення самостійних дзєяннїй і прийняття рашчїннїй у навчальнїй педагогїчній працї;
— дослідження і накрївання прашсїай мїкшафесїйнаго паранування, мїкшупаваго узамеддїяння і г. д.

Асаблїа хочащї падркзслїть необхідность розвитку у наступнїхїй гуманїстичнїх установак, якї найбільше ажравна правїлюющї у педагогїчних уземїнах: узбагаченнї і паппароннїе його сфер з'язкуєцца умовай, якї папрїжджає папуленнїє і адначасно справедливоє педагогїчних стрїатїппів. Для гїьтаго (няхїй пакуль аспїрїжнїа) укранїюющїа у шкільну практику такї форми роботи, як трїаннїї, кансіліумї, добїти, творчїй конкурси, пїсїагїчїнїй і педагогїчний рїннїї і їнш. їм, як правїла, папрїзднїчає діягїстїчна робота, винїкї якої абмїркоуєцца і їнтїпретуєцца.

Школа не може не мїняцца, пакоклї мєнавїта з їєю звязаєцца нарідженнє новата. У яє єщенїа фарміруєцца асобї, здольнїй удасканалїць свет.

Валїяцїна БАГАСЛОУСКАЯ,
пїсїалог.

Як бачим, для того каб здійснювались мрії наших дітей, не треба великих грошей, а треба толькi добре i адкрытае дзеянне сэрца. Патрэбны дабрыня i клопат.

Людміла СЦЯПАНАВА,
студэнтка 5 курса
філалагічнага факультэта
Брэсцкага дзяржаўнага
універсітэта.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛНА, БЕЛТА

Аффирмление свободного выбора. Правление автономности ассо. Конфликт — перешкода.

4. Рефлексия.

5. Свободный выбор варианту выражения проблем.

Андрэй МАЛІНОЎСКІ
кандыдат псіхалагічных навук
згадчык кафедры зместу
метадаў выхавання Акадэміі
паслядыпломнай адукацыі

Пэралік вучэбна-метадычных і дыдактычных матэрыялаў для эксперыментальных школ

№ п/п	Назва	Аўтары	Аб'ём (у мом., друк. арк.)	Тыраж
1	2	3	4	5
5(4) КЛАС				
Беларуская мова				
1.	Эксперыментальная праграма для школ з беларускай мовай навучання	Пад рэд. Протчанка В.У.	0,46	25
2.	Эксперыментальная праграма для школ з рускай мовай навучання	Малажэй Г.М., Новік М.І.	0,93	25
3.	Падручнік для 4 класа школ з беларускай мовай навучання	Красней В.П., Лаўрэль Я.М.	24,0	400
4.	Вывучэнне беларускай мовы ў 4 класе (для школ з беларускай мовай навучання). Метадычныя парадзі	Язерская С.А.	3,02	50
5.	Падручнік для 4 класа школ з рускай мовай навучання	Васюковіч Л.С., Літвінко Ф.М., Марозава Я.Н.	18,5	2000
6.	Вывучэнне беларускай мовы ў 4 класе (для школ з рускай мовай навучання). Метадычныя парадзі	Васюковіч Л.С., Якуба С.М.	3,02	50
7.	Дыдактычныя матэрыялы для правяркі ведаў, уменняў і навыкаў вучняў школ з беларускай мовай навучання	Протчанка В.У., Валочка Г.М., Лаўрэль Я.М. і інш.	1,2	300
8.	Дыдактычныя матэрыялы для правяркі ведаў, уменняў і навыкаў вучняў школ з рускай мовай навучання	Протчанка В.У., Валочка Г.М., Лаўрэль Я.М. і інш.	0,92	1530
Беларуская літаратура				
9.	Эксперыментальная праграма	Пад рэд. Лазарук М.А.	0,7	25
10.	Прыкладнае планаванне ўрокаў беларускай літаратуры ў 4 класе. Для школ з беларускай мовай навучання. Метадычныя парадзі	Цітова Л.К.	2,1	35
11.	Дыдактычныя матэрыялы па беларускай літаратуры для настаўнікаў	Цітова Л.К.	1,32	35
12.	Дыдактычныя матэрыялы па беларускай літаратуры для вучняў	Цітова Л.К.	1,4	1900
Русскі язык				
13.	Эксперыментальная праграма для школ з беларускай мовай навучання	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.І. і др.	0,7	25
14.	Эксперыментальная праграма для школ з рускай мовай навучання	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.І. і др.	0,7	25
15.	Эксперыментальны ўвядзеннік для школ з беларускай мовай навучання	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.І.	20,5	400
16.	Метадычныя рэкамендацыі для настаўнікаў. Для школ з рускай мовай навучання. Частка 1.	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.І.	4,88	110
17.	Метадычныя рэкамендацыі для настаўнікаў. Частка 2.	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.І.	4,65	110
18.	Метадычныя рэкамендацыі для настаўнікаў. Частка 3.	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.І.	2,09	110
19.	Метадычныя рэкамендацыі для настаўнікаў. Частка 4.	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.І.	1,07	110
20.	Прыкладнае планаванне ўрокаў рускай мовы для школ з беларускай мовай навучання	Балынава Е.Г., Лукашанец Е.Г., Сартава Г.Е. і др.	1,16	50
21.	Прыкладнае календарна-тэматычнае планаванне ўрокаў рускай мовы для школ з беларускай мовай навучання	Парфінавіч Н.І.	0,9	40
22.	Дыдактычныя матэрыялы для школ з беларускай мовай навучання	Лукашанец Е.Г. і др.	0,6	300
23.	Дыдактычныя матэрыялы для школ з рускай мовай навучання	Лукашанец Е.Г. і др.	0,6	1530
Руская літаратура				
24.	Эксперыментальная праграма	Перавозная Е.В., Мушыска Т.Ф., Каратай С.Н.	0,93	25
25.	Урокаў літаратуры ў 4 класе. Метадычнае паведамленне ў вучэбніку "Літаратура. 4 клас"	Каратай С.Н., Мушыска Т.Ф., Перавозная Е.В.	7,67	30
26.	Дыдактычныя матэрыялы	Каратай С.Н. і др.	0,2	1850
Замежная мова				
27.	Эксперыментальная праграма	Масляко Е.А., Баннікова Л.С., Гацура А.М., Токмакоў А.Г. і др.	0,7	25
28.	Эксперыментальны ўвядзеннік для 4 класа	Будыко А.Ф.	9,75	200
Англійскі язык				
29.	Англійскі язык. Рабочая тетрадь по чтению и письму	Панова И.И., Матвеева М.А., Желенинская Е.А.	6,5	3000
30.	Англійскі язык. Рабочы сшытак па чытанню і пісьму	Панова И.И., Матвеева М.А., Желенинская Е.А.	6,5	500
31.	Касеты па аўдыраванню	Панова И.И.	20 кас.	
Гісторыя старажытнага свету				
32.	Эксперыментальная праграма	Пад рэд. Кошалева У.С.	0,7	25
33.	Эксперыментальны падручнік для школ з беларускай мовай навучання. Пад рэд. У.С. Кошалева	Кошалеў У.С., Байдакова Н.В., Дзюла Г.І., Герашкевіч А.В., Прохараў А.А., Корзун М.С., Мініцкі М.І., Рэзакі К.А.	11,0 + укл. 1,0	400
34.	Істория древнего мира. Экспериментальный учебник для школ с русским языком обучения. Под ред. В.С. Кошалева	Кошалеў В.С., Байдакова Н.В., Дзюла Г.І., Герашкевіч А.В., Прохараў А.А., Корзун М.С., Мініцкі М.І., Рэзакі К.А.	11,5 + вкл. 1,0	2000
35.	Метадычныя і дыдактычныя матэрыялы навучання гісторыі	Ганцова С.К., Тумошова Г.М., Паноў С.В.	3,02	50
36.	Дыдактычныя матэрыялы па гісторыі для школ з беларускай мовай навучання	Ганцова С.К., Тумошова Г.М., Паноў С.В.	1,4	300
37.	Дыдактычныя матэрыялы па гісторыі для школ з рускай мовай навучання	Ганцова С.К., Тумошова Г.М., Паноў С.В.	0,8	1530
Прыродазнаўства (1998 г. выдання)				
38.	Эксперыментальная праграма	Шарапа А.І. і інш.	0,93	25
39.	Эксперыментальны падручнік для школ з беларускай мовай навучання	Шарапа А.І., Батурыцкая Н.В., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В.	7,5	400
40.	Эксперыментальны падручнік для школ з рускай мовай навучання	Шарапа А.І., Батурыцкая Н.В., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В.	7,5	2000
41.	Урокаў прыроднага ведаў у 5 класе. Метадычныя рэкамендацыі для школ з беларускай і рускай мовай навучання	Шарапа А.І., Батурыцкая Н.В., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В.	6,51	50

42.	Планіраванне ўвядзення матэрыялаў па курсу "Прыродазнаўства"	Шарапа А.І., Батурыцкая Н.В., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В.	1,39	50
43.	Дыдактычныя матэрыялы для настаўнікаў	Шарапа А.І., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В. і др.	2,09	50
44.	Дыдактычныя матэрыялы для вучняў школ з рускай мовай навучання	Шарапа А.І. і др.	1,7	1600
45.	Дыдактычныя матэрыялы для вучняў школ з беларускай мовай навучання	Шарапа А.І. і інш.	1,7	320
Прыродазнаўства (1999 г. выдання)				
46.	Эксперыментальная праграма	Шарапа А.І., Лісейчыкава Л.З. і інш.	0,93	50
47.	Эксперыментальны ўвядзеннік для школ з рускай мовай навучання	Лісейчыкава Л.З., Шарапа А.І., Шымагановіч І.Е., Пугач В.В.	9,68	1470
48.	Прыродазнаўства. Эксперыментальны падручнік для школ з беларускай мовай навучання	Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В., Шарапа А.І., Шымагановіч І.Е.	9,68	430
49.	Рабочая тетрадь для 4 класа школ с русским языком обучения	Шарапа А.І., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В., Ільчак А.В.	8,12	1470
50.	Рабочы сшытак для 4 класа школ з беларускай мовай навучання	Шарапа А.І., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В., Ільчак А.В.	7,5	430
51.	Урокаў прыроднага ведаў у 4 класе. Метадычнае паведамленне	Шарапа А.І., Лісейчыкава Л.З., Пугач В.В., Ільчак А.В.	8,5	50
52.	Прыкладнае тэматычнае планаванне па прыроднаму ведаў для 4 класа	Шарапа А.І., Лісейчыкава Л.З.	1,16	50
Матэматыка				
53.	Эксперыментальная праграма	Тавяль О.И., Новик И.А., Шестаков Ю.Н., Шнеперман Л.Б. і др.	0,7	25
54.	Эксперыментальны падручнік для школ з беларускай мовай навучання	Латонін Л.А., Чабатарэўскі Б.Д.	25,0	400
55.	Дыдактычныя матэрыялы для вучняў	Латонін Л.А., Чабатарэўскі Б.Д., Батурыцкая Н.В.	20,0	400
56.	Выкладанне матэматыкі ў 4-м класе. Метадычны дапаможнік для настаўнікаў	Латонін Л.А., Чабатарэўскі Б.Д.	20,0	100
57.	Эксперыментальны ўвядзеннік для школ з рускай мовай навучання	Латонін Л.А., Чабатарэўскі Б.Д.	25,5	2000
58.	Дыдактычныя матэрыялы для вучняў	Латонін Л.А., Чабатарэўскі Б.Д., Батурыцкая Н.В.	20,0	2000
Выкладанне мастацтва				
59.	Эксперыментальная праграма	Міні Н.Д., Таланцава О.Ф.	0,93	25
60.	Сшытак для практыкавання па выкладанні мастацтва	Міні Н.Д., Таланцава О.Ф.	6,5	2100
61.	Планіраванне ўвядзення матэрыялаў па выкладанні мастацтва	Міні Н.Д., Таланцава О.Ф.	2,78	35
62.	Дыдактычныя матэрыялы	Міні Н.Д., Таланцава О.Ф.	0,13	2100
Музыка				
63.	Эксперыментальная праграма	Юркевіч В.Д.	1,39	25
64.	Эксперыментальны ўвядзеннік для школ з рускай і беларускай мовай навучання	Юркевіч В.Д.	22,8	2400
65.	Увядзеннік для школ з рускай і беларускай мовай навучання	Юркевіч В.Д.	15,34	100
66.	Оперныя лібрэты. Книга для чтения в 4 классе. Часть 1.	Юркевіч В.Д.	6,04	20
67.	Оперныя лібрэты. Книга для чтения в 4 классе. Часть 2.	Юркевіч В.Д.	10,22	30
68.	Хрэстаматія па музыцы для 4 класа. Частка 1. Слушанне музыкі	Юркевіч В.Д., Жыгун О.Ю.	21,38	30
69.	Хрэстаматія па музыцы для 4 класа. Частка 2. Песні для развучвання па слуху	Юркевіч В.Д., Жыгун О.Ю.	7,5	30
70.	Дыдактычныя матэрыялы для настаўнікаў	Юркевіч В.Д.	0,9	30
71.	Дыдактычныя матэрыялы для вучняў	Юркевіч В.Д.	0,9	1900
72.	Фонахрэстаматія	Юркевіч В.Д.	40 кас.	
Тэхналогія				
73.	Эксперыментальная праграма	Пад рэд. Журба А.Ф.	2,32	25
74.	Эксперыментальны падручнік для школ з беларускай мовай навучання (для хлопчыкаў)	Журба А.Ф., Сталарава С.І., Шульга М.І., Хаміца А.М., Велішкевіч М.А., Шуміла М.А.	8,5	400
75.	Эксперыментальны падручнік для школ з беларускай мовай навучання (для дзяўчынак)	Журба А.Ф., Сталарава С.І., Шульга М.І., Хаміца А.М., Велішкевіч М.А., Шуміла М.А.	12,0	400
76.	Тэхналогія народных ремесел. Эксперыментальны падручнік для школ з беларускай мовай навучання	Журба А.Ф., Сталарава С.І., Шульга М.І., Велішкевіч М.А., Дамініцава Л.У., Сямсёва І.А., Алексеева Л.И., Пад рэд. Журба А.Ф., Сталарава С.І.	12,5	400
77.	Эксперыментальны ўвядзеннік для школ з рускай мовай навучання (для дзяўчынак)	Журба А.Ф., Шульга М.І., Велішкевіч М.А., Сталарава С.І., Шуміла М.Н., Хаміца Е.Н.	8,5	2000
78.	Эксперыментальны ўвядзеннік для школ з рускай мовай навучання (для хлопчыкаў)	Сталарава С.І., Хаміца Е.Н., Домнікова Л.В., Сямсёва І.А., Алексеева Л.И.	12,0	2000
79.	Тэхналогія народных ремесел. Эксперыментальны ўвядзеннік для школ з рускай мовай навучання	Журба А.Ф., Сталарава С.І., Шульга М.І., Велішкевіч М.А., Домнікова Л.В., Хаміца Е.Н., Шуміла М.Н., Алексеева Л.И.	12,5	2000
80.	Паведамленне для настаўнікаў	Журба А.Ф., Сталарава С.І., Шульга М.І., Хаміца Е.Н.	7,21	100
81.	Урокаў тэхналогіі ў 4 класе (дзяўчыны). Паведамленне для настаўнікаў	Сталарава С.І., Сямсёва І.А., Домнікова Л.В., Алексеева Л.И.	6,28	100
82.	Дыдактычны матэрыял па "Тэхналогіі народнага мастацтва"	Журба А.Ф., Велішкевіч М.А.	2,56	30
83.	Дыдактычны матэрыял па "Тэхналогіі народнага мастацтва" (дзяўчыны)	Сталарава С.І., Сямсёва І.А.	3,72	30
84.	Дыдактычны матэрыял па "Тэхналогіі народнага мастацтва" і "Тэхналогіі народнага мастацтва"	Алексеева Л.И., Велішкевіч М.А., Журба А.Ф., Сталарава С.І., Хаміца Е.Н., Шуміла М.Н.	3,49	30

85.	Дыдактычны матэрыял па "Тэхналогіі народнага мастацтва"	Журба А.Ф., Домнікова Л.В., Шульга М.І.	2,56	30
Фізичная культура				
86.	Эксперыментальная праграма	Край В.Н.	0,93	25
87.	Метадычныя матэрыялы (с прыкладамі)	Край В.Н., Край З.С., Кулішэвіч Е.К., Логіна Т.Ю., Тымашэнка В.В., Шестакова Т.Н., Жукович Н.И.	4,5	50
6(5) КЛАС				
Беларуская мова для школ з беларускай мовай навучання				
1.	Эксперыментальная праграма	Протчанка В.У., Валочка Г.М., Лаўрэль Я.М. і інш.	0,7	50
2.	Эксперыментальны падручнік	Красней В.П., Лаўрэль Я.М.	15,0	430
3.	Беларуская мова ў 6 класе. Метадычныя парадзі па падручніку	Красней В.П., Лаўрэль Я.М.	8,0	100
4.	Вывучэнне беларускай мовы ў 6 класе. Метадычны дапаможнік	Язерская С.А.	4,25	50
5.	Метадычныя рэкамендацыі для правяркі ведаў, уменняў і навыкаў вучняў (для школ з беларускай і рускай мовай навучання)	Протчанка В.У., Валочка Г.М., Якуба С.М.	1,5	50
Беларуская мова для школ з рускай мовай навучання				
6.	Эксперыментальная праграма	Малажэй Г.М.	0,93	50
7.	Эксперыментальны падручнік	Малажэй Г.М., Васюковіч Л.С., Кавалевіч З.М. і інш.	19,75	1470
8.	Беларуская мова ў 6 класе. Метадычны дапаможнік	Малажэй Г.М., Васюковіч Л.С., Кавалевіч З.М.	у друк.	
9.	Вывучэнне беларускай мовы ў 6 класе. Метадычныя парадзі	Якуба С.М.	3,5	50
Беларуская літаратура для школ з беларускай і рускай мовай навучання				
10.	Эксперыментальная праграма	Лазарук М.А., Логінава Т.У.	0,93	50
11.	Родная літаратура. Эксперыментальны падручнік — хрэстаматія	Лазарук М.А.	22,0	2400
12.	Урокаў беларускай літаратуры ў 6 класе. Метадычныя парадзі	Логінава Т.У., Логінава Т.У.	1,5	50
13.	Дыдактычныя матэрыялы па беларускай літаратуры ў 6 класе	Логінава Т.У., Мушыска Т.Ф., Мароз Т.І.	1,7	50
Русскі язык для школ з беларускай мовай навучання				
14.	Эксперыментальная праграма	Мурына Л.А., Шульга П.П., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.И.	0,7	50
15.	Эксперыментальны ўвядзеннік	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.И. і др.	22,25	430
16.	Дыдактычны матэрыял па рускай мове (для школ з рускай і беларускай мовай навучання)	Кітэва Т.В.	2,5	200
17.	Прыкладнае тэматычнае планаванне ўрокаў па рускай мове ў 6 класе для школ з рускай і беларускай мовай навучання	Парфінавіч Н.И.	0,93	50
Русскі язык для школ з рускай мовай навучання				
18.	Эксперыментальная праграма	Мурына Л.А., Шульга П.П., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.И.	0,7	50
19.	Эксперыментальны ўвядзеннік	Мурына Л.А., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.И. і др.	24,5	1470
20.	Метадычнае паведамленне	Родна І.С., Мурына Л.А., Шульга П.П., Літвінко Ф.М., Ніколенко Г.И. і др.	у друк.	
21.	Дыдактычны матэрыял па рускай мове (для школ з рускай і беларускай мовай навучання)	Печань Т.А.	5,35	50
Руская літаратура для школ з рускай і беларускай мовай навучання				
22.	Эксперыментальная праграма	Перавозная Е.В., Каратай С.Н.	1,16	50
23.	Метадычнае паведамленне	Каратай С.Н., Перавозная Е.В., Мушыска Т.Ф.	16,0	70
24.	Дыдактычныя матэрыялы	Каратай С.Н., Мушыска Т.Ф.	0,5	50
Замежная мова				
25.	Эксперыментальная праграма (англійскі, нямецкі, французскі, іспанскі)	Масляко Е.А., Баннікова Л.С., Булыко А.Ф. і др.	0,93	50
Французскі язык				
26.	Эксперыментальны ўвядзеннік	Валашына Д.С.	15,57	300
27.	Рабочая тетрадь для учащихся по чтению и письму	Валашына Д.С.	15,57	300
28.	Касеты па аўдыраванню (англійскі язык)	Валашына Д.С.	7 кас.	
29.	Эксперыментальны ўвядзеннік для 6 класа	Будыко А.Ф.	у друк.	
Англійскі язык				
30.	Метадычныя рэкамендацыі для настаўнікаў англійскага языка	Панова И.И., Мясникова Л.А.	2,09	20
31.	Касеты па аўдыраванню (англійскі язык)	Панова И.И., Дауко А.А.	20 кас.	
Гісторыя Беларусі				
32.	Эксперыментальная праграма	Ганцова С.К., Тумошова Г.М., Шыльга Г.В., Паноў С.В. і інш.	0,35	50
33.	Эксперыментальны падручнік	Шыльга Г.В., Ракіца В.У.	10,0	1820
34.	Кніга для чытання па гісторыі Беларусі сярэдняга веку	Новік Н.Я.	у друк.	
35.	Метадычны дапаможнік	Ракіца В.У.	16,97	50
36.	Дыдактычныя матэрыялы (рабочы сшытак для вучняў)	Паноў С.В.	у друк.	
37.	Кантрольныя і тэставыя заданні для дыдактычнага ўвядзення па гісторыі Беларусі і сусветнай гісторыі	Ганцова С.К., Паноў С.В.	4,25	50
Сусветная гісторыя				
37.	Эксперыментальная праграма	Федосин В.А., Евтухов Н.А. і др.	0,35	

